

Styret for Stiftelsen Norsk villreinsenter informerer

Året som gikk 2022

INNHold

1	Innledning	3
2	Styret	3
3	Rapportering på stiftelsens strategiske plan	4
4	Målområde 1: Naturveiledning og formidling	4
4.1	Naturveiledning for grupper og enkeltpersoner.....	4
4.2	Villreinkunnskap til barn og unge i Nordfjella.....	5
4.3	Samarbeid med landslinja for natur og miljø.....	6
4.4	Reinkassa.....	6
4.5	Besøkscenter villrein.....	7
4.6	Digital formidling.....	7
4.7	Grafisk profil.....	8
4.8	Media.....	8
5	Målområde 2: Knutepunkt	9
5.1	Reetablering i Nordfjella.....	9
5.2	Videre forvaltning av villreinen på Hardangervidda.....	9
6	Målområde 3: Dokumentasjon og rådgivning	10
6.1	Kvalitetsnorm for villrein.....	10
6.2	Feltaktivitet.....	11
6.3	Tiltaksplaner.....	11
6.4	Sekretariat for FoU-prosjekter.....	12
7	Målområde 4: Verdiskaping	13
7.1	Besøkscenter villrein.....	13
7.2	Villreinfjellet som verdiskaper.....	14
7.3	Steinbua, Oldemorstien og servicebygget.....	14
8	Målområde 5: Organisasjon og økonomi	14
8.1	Personale.....	15
8.2	Økonomi.....	15
8.3	Helse, miljø og sikkerhet.....	15
9	Perspektivene framover	15

1 INNLEDNING

Stiftelsen Norsk villreinsenter ble opprettet i september 2006 og har som hovedformål å fremme bevaring og bærekraftig forvaltning av villreinbestandene og villrein fjellene i Norge. Stiftelsen har to driftsenheter: Norsk villreinsenter Sør på Skinnarbu i Tinn kommune, og Norsk villreinsenter Nord på Hjerkin i Dovre kommune. Hvert av sentrene har sin definerte villreinregion som geografisk ansvarsområde (henholdsvis sør for og nord for Sognefjorden), men praktisk og faglig samarbeidet bredt.

2 STYRET

Styret for Stiftelsen Norsk villreinsenter har i 2022 bestått av følgende personer:

Medlem		Varamedlem	
Stein Lier-Hansen (leder)	Norsk Industri	Bente Rønning	NINA
Gunhild Dalaker Tuseth (nestleder)	Statsforvalteren i Oslo og Viken	Astrid Alice Haug	Statsforvalteren i Trøndelag
Jørn Langeland	Tinn kommune	Jan Andresen	Tinn kommune
Astrid S. Ruste	Dovre kommune	Frode Faksvåg	Dovre kommune
Endre Lægreid	Villreintrådet i Norge / Villreinnemnda for Hardangerviddaområdet	Jan Olav Solstad	Villreinutvalget for Rondane Nord
Torill Olsson	MIMIR	Mirjam Engelsjord	Reiselivsmotivator
Kristin Prestvold	Trøndelag fylkeskommune	Torfinn Rohde	Verdensarv-koordinator Røros

Sekretariatsfunksjonen for styret har vært ivaretatt av fagdirektør Vemund Jaren, Miljødirektoratet. Det har vært avholdt tre styremøter og styret behandlet 29 saker i 2022.

3 RAPPORTERING PÅ STIFTELSENS STRATEGISKE PLAN

Gjeldende strategisk plan har varighet fra og med 2021 til og med 2025. Aktiviteten i 2022 ble styrt etter fem målområder:

- Naturveiledning og formidling
- Knutepunktfunksjon
- Dokumentasjon og rådgiving
- Verdiskaping
- Organisasjon og økonomi

Den strategiske planen er konkretisert i årlige virksomhetsplaner for de ansatte ved driftsenhetene. Framdriften i virksomhetsplanene rapporteres til styret to ganger per driftsår, og oppsummeres i «Året som gikk», der også økonomiske nøkkeltall inkluderes.

4 MÅLOMRÅDE 1: NATURVEILEDNING OG FORMIDLING

Norsk villreinsenter har et stort ansvar for formidling og tilgjengeliggjøring av villreinfaglig kunnskap i mange kanaler. Naturveiledning og formidling rettet mot skoleverket, men også andre grupper av ulike slag er en viktig arbeidsoppgave for stiftelsens tre fast ansatte naturveiledere. I tillegg drives formidling rettet mot turister og utdanningsinstitusjoner ved attraksjonene som hører til «Besøkscenter villrein». Naturveilederne deltar i flere prosjekter rettet mot spesielle grupper eller geografiske områder, samt i utviklingen av nye undervisningskonsepter både selvstendig og i samarbeid med andre aktører. Norsk villreinsenter har hatt sterkt økende fokus på formidling på nett og i sosiale medier.

4.1 Naturveiledning for grupper og enkeltpersoner

Naturveiledning i Rondane. Foto:
Norsk villreinsenter

I 2022 har naturveilederne ved Norsk villreinsenter gjennomført opplegg for grunnskole, videregående skole, universitet, høyskole, folkehøgskole, prosjekt innen «villreinfjellet som verdiskaper» og andre grupper. Både som besøk hos villreinsenteret, men også oppsøkende virksomhet der naturveilederne har reist ut til skoler ol. og hatt opplegg i deres nærområde. Foruten besøk fra ulike utdanningsinstitusjoner har vi også hatt grupper fra Klima- og miljødepartementet, Sommer camp, Skotsk forvaltning, Statsforvalteren i Innlandet, Norsk veteranforbund, Villreinarven, reiselivsbedrifter, oppdrag for Nordveggen i Rauma kommune, opplegg for forvaltere fra Nepal, Verneområdestyre for Kvænangbotn/ Navitdalen, Talentsenteret for realfag ved Vitensenteret i Trondheim, DNT Lillehammer og DNT seniorgruppa Rauma. I tillegg deltok naturveiledere fra Norsk villreinsenter på Hjerkinndagen på Hjerkin, Nordiske jakt og fiskedager på Elverum, foredrag på Grimsdalshytta,

konfirmantsamling ved Dovre og Sør-Fron, filmfestivalen Ramaskrik Oppdal, Verdens miljødag og åpen dag på Vangfeltet i Oppdal.

Totalt har vi hatt naturveiledning for grupper og på arrangement for 4071 barn og voksne i 2022. Sammen med drop-in naturveiledning på Besøkssenter Villrein og viewpoint SNØHETTA (4821), har totalt 8892 personer blitt nådd med fysisk naturveiledning av naturveilederne ved Norsk villreinsenter.

Dag i naturen/ villreindag

Siden 2018 har Norsk villreinsenter sammen med Nasjonalparkstyret for Rondane og Dovre nasjonalparker tilbudt naturveiledning til skoler som sokner til nasjonalparker og verneområder innunder styrets forvaltning. Tidligere stod nasjonalparkstyret for finansiering av busstransport så elevene fikk en dag i naturen i sitt nærområde, mens vi bidro med et faglig opplegg med fokus på villrein og verneområder. Nytt av året fikk elevene servert en smak av reinkjøtt som en del av undervisningsopplegget.

Smak av rein. Foto: Norsk villreinsenter

Fra 2021 fikk vi finansiell støtte til busstransport av Innlandet fylkeskommune som en del av oppfølging av Regional plan for Rondane og Sølknkletten, og kunne gjennomføre opplegg for skolene som ville benytte seg av tilbudet. Tilbudet gikk ut til alle kommuner som grenser inn til areal villreinen i disse områdene bruker.

I 2022 deltok totalt 11 skoler, derav 214 elever og 29 undervisningspersonell. Det ble søkt om og innvilget finansiering til videreføring av dette tilbudet i 2023 via Innlandet fylkeskommune.

Verdens miljødag

I 2022 som tidligere år har vi deltatt i planlegging av et arrangement i Trondheim for markering av Verdens miljødag. Dette er et fysisk arrangement med 1000 besøkende fra barnehager og småskoler.

De nordiske jakt- og fiskedagene

Norsk villreinsenter hadde stand under jakt- og fiskedagene på Elverum i 2022. Vi var til stede alle dager sammen med Besøkssenter rovdyr. Vi ble godt synlige i programmet gjennom faste tidspunkt for opplegg/leker om rein for barna hver dag i tillegg til at vi var med i planlegging og gjennomføring av et villrein-seminar som ble holdt på skogmuseet. NRK fanget også opp at vi var på Elverum og lagde et innslag med oss som ble sendt på radio.

4.2 Villreinkunnskap til barn og unge i Nordfjella

2022 var det tredje året prosjektet Villreinkunnskap til barn og unge var operativt. Prosjektet ble startet opp med bakgrunn i saneringen av villreinstammen i Nordfjella sone 1 grunnet skrantesjuka, og har som mål å opprettholde kunnskapen om villrein og villrein fjell hos barn og unge i kommunene Lærdal, Aurland, Hemsedal, Hol og Ål.

August/september 2022 gjennomførte vi åtte villreindager der 10 skoler og 161 elever deltok. Grunnet store klasser ble to av skolene delt i to. Prosjektet ble gjennomført med midler fra Miljødirektoratet og egeninnsats.

I år som i fjor fikk vi svært gode tilbakemeldinger på opplegget. I tillegg fikk vi god mediedekning med både lokalavisoppslag og NRK-innslag på radio (P1 Opptur). Planen er fremdeles å holde prosjektet gående til villreinstammen i sone 1 er reetablert, men vi ser også på muligheter for å videreføre prosjektet også etter at villreinen er tilbake, da det fremdeles er behov for bevisstgjøring om jaktkultur og villreins historie i flere år før stammen igjen er jaktbar.

Foto: Knut Fredrik Øi

4.3 Samarbeid med landslinja for natur og miljø

Samarbeidsavtalen mellom Rjukan videregående skole og Norsk villreinsenter, der landslinja for natur og miljø mottar et gratis ukesverk undervisning med naturveileder i året, ble videreført i 2022.

4.4 Reinkassa

Siden 2018 har Norsk villreinsenter jobbet sammen med Rørosmuseet Verdensarvsenteret med et prosjekt som heter Reinkassa. Dette bygger på et opplegg kalt Villreinkassa som i sin tid ble utviklet av naturveilederne hos oss. Sammen med Rørosmuseet har vi prøvd å videreutvikle dette konseptet og tilpasse det for bruk i områder med enten tam eller vill rein, eller begge. Dette blir gjort gjennom å fokusere på likhetene mellom disse og behandle reinen som dyr mest mulig felles, for så å skille på vill og tam der dette er nødvendig.

Prosjektet munnet ut i ei fysisk kasse med reineffekter knyttet til dyret rein og bruken av det. I denne kassa er det også en perm med bakgrunnsstoff for lærere og pedagoger, samt forslag til aktiviteter, håndarbeid og matlaging. Denne ble sendt rundt til brukere som da selv kunne gjennomføre kortere og lengre undervisningsopplegg om rein ved bruk av det de finner i kassa. Med dette prosjektet styrker vi villreinkunnskapen i samtlige villreinområder, spesielt de som ligger langt unna villreinsenterne og dermed ikke er like enkle å nå med fysisk naturveiledning for senterets naturveiledere. Prosjektet har dradd ut i tid, men Reinkassa ble tatt i bruk høsten 2022.

4.5 Besøkssenter villrein

Besøkssenter villrein består av viewpoint SNØHETTA og en utstilling med tilhørende uteområde på selve senteret. Førstnevnte har vært i drift årlig i sommerhalvåret siden 2011 og er et etablert og populært turmål. I 2022 hadde viewpoint SNØHETTA i underkant av 30 000 besøkende, og det virker som at besøkstallet har stabilisert seg på dette nivået. Her hadde vi tre sommervikarer ansatt for å betjene besøkssenteret og viewpoint SNØHETTA daglig i åpningsperioden. Totalt hadde sommervikarene villreinrelaterte samtaler med ca. 5000 av de besøkende i løpet av sesongen. Attraksjonene under Besøkssenter villrein brukes flittig til formidling til skoleklasser og turister. En tur gjennom utstillingen, uteområdet, skyting med pil og bue, og guiding opp til viewpoint SNØHETTA er oftest hovedinnholdet i formidlinga når vi får besøk av skoleklasser og grupper på Hjerkin.

Naturveiledning underveis på tur til viewpoint SNØHETTA. Foto: Norsk villreinsenter

4.6 Digital formidling

Sosiale medier

Norsk villreinsenter har flere kontoer i sosiale medier. Målet med kontoene er å nå ut til nye mennesker med villreininformasjon, fakta og nyheter. Dette arbeidet bidrar til at vi når ut til flere tusen med villreinrelatert stoff hver uke. I 2022 etablerte vi også en konto på TikTok for å bli bedre kjent med kanalen så vi kan nå ut til enda flere, spesielt et yngre publikum. Facebook, Instagram og TikTok ble i 2022 driftet av nettredaktør/innholdsprodusent i samarbeid med naturveiledere og informasjonsrådgiver.

Strategien for sosiale medier har vært å tilpasse villreinkunnskap og -informasjon til et publikum som har lite kunnskap fra før. Vi har også brukt humor som et ledd i formidlingen, og lyktes godt med det. Kort fortalt er formidling via sosiale medier en form for naturveiledning på nett, som potensielt kan nå ut til veldig mange. I sosiale medier er det mulig å snakke direkte

med folk i hele landet. Vi øker stadig rekkevidden for kanalene våre. I 2023 planlegger vi å bruke mer tid på å produsere innhold spesielt tilpasset TikTok da vi ser potensialet i denne kanalen kan være stort. Vi startet også i 2022 noe samarbeid med Miljødirektoratet, Norges jeger- og fiskerforbund og andre aktører som er gode på sosiale medier. Dette samarbeidet videreføres i 2023.

Vi la ut 125 innlegg på Facebook og 123 innlegg og 229 historier på Instagram. I løpet av 2022 nådde vi 131 124 unike brukere på Facebook (økning på 10,4 % sammenlignet med året før) og 61 272 unike brukere på Instagram (økning på 263 % sammenlignet med året før). Det er kun snakk om organisk innhold og rekkevidde, da vi i 2022 ikke brukte penger på annonsering.

På TikTok er ikke analyseverktøyene like gode som på Meta (Facebook og Instagram). Vi har til sammen over 47 000 visninger og 2313 likes på innleggene våre og de to innleggene med best rekkevidde fikk henholdsvis 12 600 og 6365 visninger.

I løpet av 2022 ble det over 874 nye følgere på kanalene våre.

Villrein.no

I løpet av 2022 ble det jobbet mye med de nye nettsidene som lanseres januar 2023. Vi hadde ei nettside som det ikke var mulig å tilpasse til mobilskjermer i tillegg til et tungvint oppsett med tre ulike nettsider i ett. Over halvparten av de som besøker våre nettsider bruker mobil, så det er viktig å ha ei nettside som utnytter flatene godt. Vi gikk derfor over til Wordpress som plattform og nettstedet ansatt i 2022 bygde de nye nettsidene.

I 2022 hadde vi rundt 70 000 unike besøkende og 226 795 sidevisninger. Vår mest populære nyhetssak i 2022 var artikkelen «Skal du på reinsjakt?» med 4862 visninger. Antall besøkende på villrein.no er som årene før doblet i månedene august og september, når reinsjakta er i gang. Vi har i 2022 brukt mer ressurser på statiske sider og innhold der enn produksjon av nyhetssaker. I tillegg har vi økt fokus på å brette om nyheter og aktuelt tilpasset kanalene våre i sosiale medier for å spre informasjonen der.

Digital undervisningsplattform

Et av målene i 2022 var å komme i gang med utviklingen av en digital undervisningsplattform som er tenkt brukt i skoleverket fra 1. til 10. trinn og for undervisningspersonell. Arbeidet er igangsatt og videreføres i 2023.

4.7 Grafisk profil

I 2022 ble arbeidet med ny grafisk profil ferdigstilt. Trollbinde og Headspin leverte en ferdig profil inkludert maler til brev, møtereferat, publikasjoner, powerpoint, Adobe XD og inDesign. En omfattende og oppdatert grafisk profil er viktig for at Norsk villreinsenter skal fremstå som en tydelig og enhetlig avsender på de ulike flatene vi kommuniserer på. Vår nye nettside er også bygget med vår nye profil.

4.8 Media

Løpende gjennom året får Norsk villreinsenter henvendelser fra pressen der de ber om kommentarer og uttaler til saker som handler om villrein og villreinrelaterte tema. Dette svares ut fortløpende.

5 MÅLOMRÅDE 2: KNOTEPUNKT

Det å ha bred kontaktflate mot villreinnemnder og -utvalg, verneområdestyrer, statsforvaltere, fylkeskommuner og kommuner med villreinareal er en viktig løpende oppgave for Norsk villreinsenter. Norsk villreinsenter har vært representert på en rekke møter, samlinger og seminarer i løpet av året.

Norsk villreinsenter er fremdeles attraktiv som møteplass, knutepunkt og kontorfellesskap. Begge enhetene har stabile leietakere, og på Skinnarbu var det i 2022, som i 2021, 11 personer med tilknytning til kontorene. I likhet med 2021 har 15 personer hatt kontor plass på Hjerkin i 2022. I tillegg har vi lånt ut gjestekontor på forespørsel.

De viktigste aspektene ved dette er at både Hjerkin og Skinnarbu utvikler seg til stadig større og tyngre kompetansesentre, at de fungerer stadig hyppigere og viktigere som arenaer for møter og meningsutveksling, og at sentrene er attraktive samarbeidspartnere og har fasiliteter som andre brukergrupper etterspør. I tillegg gjør de nyutviklede attraksjonene det enda mer attraktivt å legge møter og konferanser til de to sentrene.

5.1 Reetablering i Nordfjella

Reinen i Nordfjella sone 1 ble i 2017/2018 sanert som følge av funn av skrantesjuka. Det har hele tiden vært et mål at man skal reetablere en villreinbestand etter en brakkleggingsperiode. I 2020 nedsatte Miljødirektoratet en reetableringsgruppe for å vurdere når og hvordan reetableringa skulle kunne gjennomføres. Norsk villreinsenter ble bedt om å være sekretariat for arbeidet.

Oppstart for arbeidet ble noe forsinket, både som følge av koronapandemien, men ikke minst som følge av funnet av skrantesjuka på en bukk på Hardangervidda i september 2020. I oktober 2021 møttes imidlertid reetableringsgruppa til sin første samling. Gjennom 2022 ble det gjennomført en dialogprosess med gruppearbeider og plenumspresentasjoner, over fem samlinger hvorav tre fysiske og to digitale.

I september 2022 leverte reetableringsgruppa sin rapport, ført i pennen av Norsk villreinsenter (NVS Rapport 35/2022). Rapporten ga direktoratene grunnlag for å komme med sin reviderte reetableringsplan og anbefalinger overfor Landbruks- og matdepartementet (LMD) og Klima- og miljødepartementet (KLD).

5.2 Videre forvaltning av villreinen på Hardangervidda

Påvisningen av skrantesjuka hos en villreinbukk på Hardangervidda høsten 2020 medførte store utfordringer for villreinforvaltningen og betydelig aktivitet. Vitenskapskomiteen for mat og miljø ble bedt om å utrede handlingsrommet for forvaltningen av Hardangervidda allerede samme høst og leverte sin rapport i januar 2021. Med grunnlag i denne leverte Miljødirektoratet og Mattilsynet en anbefaling til Klima- og miljødepartementet (KLD) og Landbruks- og matdepartementet (LMD) i april 2021 med forslag til mål og tiltak for videre forvaltning på Hardangervidda.

I etterkant mottok direktoratene flere oppdrag fra KLD og LMD, bl.a. ble de bedt om å gjøre en helhetlig faglig vurdering av videre forvaltning av villreinstammen på Hardangervidda. Med mål

om god forankring innenfor fagfeltene bestandsforvaltning, økologi og veterinærmedisin ønsket Miljødirektoratet og Mattilsynet at det skulle gjennomføres en dialogprosess med en bredt sammensatt arbeidsgruppe. Målet var at gruppa skulle levere et rådgivende underlag for direktoratenes vurdering. Norsk villreinsenter ledet arbeidet og sto for sekretariatsfunksjonen.

Det ble gjennomført to todagers samlinger med fysisk oppmøte samt to digitale møter i Teams. Samlingene besto av innledende faginnslag i plenum etterfulgt av oppgaveløsning - enten i grupper eller i plenum. Oppgaver og problemstillinger var forsøkt utformet slik at diskusjonene skal dekke det definerte mandatet på best mulig vis.

Arbeidsgruppa leverte i september 2022 sin rapport, ført i pennen av Norsk villreinsenter (NVS Rapport 34/2022). Rapporten sammenfattar bakgrunnen for, og anbefalinger til, forvaltningen av villrein på Hardangervidda de neste årene.

6 MÅLOMRÅDE 3: DOKUMENTASJON OG RÅDGIVNING

6.1 Kvalitetsnorm for villrein

I 2016 vedtok Stortinget at det skulle utarbeides en kvalitetsnorm for villrein, og i juni 2020 ble den vedtatt. Hovedformålene med kvalitetsnormen er at alle villreinområdene skal få et styrket kunnskapsgrunnlag, den skal bli et solid styringsverktøy for forvaltninga, og den vil gi innsikt over utfordringer villreinen møter og den samla belastningen på villreinområdene. Norsk villreinsenter har en aktiv rolle, med blant annet kursing, koordinering og datainnsamling i forbindelse med kvalitetsnormen.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) har hovedansvar for delnorm 1, der Norsk villreinsenter er en viktig samarbeidspartner og underleverandør. Delnorm 1 handler om bestandsforhold og inneholder parametere som måler kondisjon, tilvekst, stammestruktur og helse. Norsk villreinsenter har i 2022 hatt ansvar/delansvar for gjennomføring av tellinger i flere områder (se avsnitt om "Feltaktivitet").

Norsk villreinsenter har hovedansvaret for datainnsamling til delnorm 3. Denne delnormen handler om reinens arealbruk og eventuelle konflikter mellom hensynet til villrein og hensynet til andre samfunnsinteresser. For å kunne klassifisere etter denne delnormen trenger man både god kunnskap om hvordan reinen bruker områdene (beiteområder, kalvings- og oppvekstområder, trekkpassasjer m.m.) og god kunnskap om mulige konfliktområder (fokusområder). Norsk villreinsenter kartla i 2021 og 2022 alle de ti nasjonale villreinområdene. Disse ble ferdig klassifisert våren 2022. I 2022 startet arbeidet med kartlegging i de 14 øvrige villreinområdene. Disse skal klassifiseres i løpet av 2023.

I arbeidet med de øvrige villreinområdene følger vi samme arbeidsmetodikk som vi benyttet for de nasjonale villreinområdene. Lokale bidrag og lokal kunnskap i det enkelte område er helt essensielt for at vi skulle få på plass et så godt og riktig kunnskapsgrunnlag som mulig. Vi har invitert til brede digitale oppstartsmøter for å informere flest mulig om arbeidet som skulle gjøres. Det er deretter nedsatt lokale arbeidsgrupper for hvert område.

Det er gjennomført flere arbeidsgruppemøter, både fysisk og digitalt, for å få på plass det kunnskapsgrunnlaget som kvalitetsnormen krever. I dette kunnskapsgrunnlaget ligger en visuell og tekstlig beskrivelse av både villreinens arealbruk til ulike årstider (funksjonsområder) og tidsepoker og av områder der det er mulige konflikter mellom hensynet til villrein og hensynet til andre samfunnsinteresser (fokusområder). Arbeidet sluttrapporteres som interaktive karthistorier (publisert på villrein.no) og overleveres Miljødirektoratet sammen med oppdaterte kartfiler.

Sluttrapport og kartfiler skal leveres fortløpende i 2023, etter hvert som vi får ferdigstilt områdene.

6.2 Feltaktivitet

Vi har i 2022 gjennomført en rekke feltoppgaver knyttet til ulike prosjekter. Som del av GPS-merkeprosjektet i Brattefjell-Vindeggen og Setesdal Austhei, har vi hovedansvar for feltmessig oppfølging av merkede dyr. Dette medfører månedlige ettersyn av merkede dyr gjennom vintersesongen.

Vi hadde i 2022 delansvar for årets strukturtelling på Hardangervidda, i Setesdal Austhei og Setesdal Ryfylke, i samarbeid med NINA. Dette medførte både organisering og gjennomføring av bakketelling i midten av oktober, samt etterarbeid (opptelling på skjerm og rapportering).

Vi hadde også ansvar for kalvetelling i Norefjell-Reinsjøfjell, Brattefjell-Vindeggen, Blefjell, Skaulen-Etnefjell og Setesdal Ryfylke i juni måned.

Videre har vi deltatt i utførelsen av kalvetellinger i Forollhogna både fra bakken og fra lufta, i tillegg til fra lufta i Knutshø villreinområde. Vi bidro i tillegg med vintertelling i Rondane nord og Knutshø villreinområder. Dette var på eget initiativ for å få mer felterfaring og inngikk ikke som feltarbeid i forbindelse med kvalitetsnorm. For områdene nord for Sognefjorden har NINA hatt hovedansvaret for de nasjonale villreinområdene, men Villreinsenteret har hatt oppfølgingsansvar for de øvrige områdene.

6.3 Tiltaksplaner

Dersom et villreinområde ikke oppnår godkjent tilstand etter Kvalitetsnorm for villrein, bør Klima- og miljødepartementet i samråd med andre berørte myndigheter utarbeide en tiltaksplan for hvordan kvaliteten likevel kan bli nådd. Seks av de ti nasjonale villreinområdene fikk rødt lyst, og tilstanden er dermed «ikke godkjent».

I november 2022 fikk Norsk villreinsenter i oppdrag fra Miljødirektoratet om å være sekretariat for de seks tiltaksplanprosessene som skulle settes i gang, mens ansvarlig Statsforvalter for hvert område skal lede prosessene. Det er satt i gang prosesser for: 1) Setesdal Ryfylke og Setesdal Austhei, 2) Hardangervidda, 3) Nordfjella, 4) Rondane, 5) Snøhetta og 6) Knutshø. Utkast til tiltaksplan med forslag til finansiering skal leveres Miljødirektoratet innen 1. desember 2023.

Arbeidet med tiltaksplanene er omfattende og ressursene knappe. Norsk villreinsenter og Statsforvalterne brukte førjulstida til planlegging av videre arbeid.

6.4 Sekretariat for FoU-prosjekter

Rondane villreinområde

I Rondane har det pågått forskning på villrein og ferdsel siden 2009. «Følgeprosjekt i Rondane villreinområde; Villrein, ferdsel og forvaltning» skulle i utgangspunktet pågå ut 2021, men på bakgrunn av fortsatt kunnskapsbehov om både menneskelig ferdsel og villreinens arealbruk blir prosjektet videreført. Norsk villreinsenter er sekretariat for prosjektet.

Det ble avholdt tre digitale styringsgruppemøter i 2022, og datainnsamlinga har gått som planlagt.

Villreinområder i sør

Norsk villreinsenter har siden 2009 hatt sekretariatet for de ulike GPS-merkeprosjektene på villrein både på Hardangervidda og i Nordfjella, i Setesdalsheiene og i Brattefjell-Vindeggen.

I de nasjonale villreinområdene Hardangervidda og Setesdal-Ryfylke, som begge ble klassifisert til ikke godkjent, er det nå påbegynt arbeid med tiltaksplaner. Dette arbeidet vil trolig i stor grad erstatte de villrein faglige arenaene som de lokale FoU-prosjektene tidligere har representert. Videre merking av villrein i de samme områdene vil fortsette under det større merkeprogrammet på hjortevilt som er etablert som del av CWD-overvåkingen. Man vil gjennom arbeidet med tiltaksplanene få bedre oversikt hvordan å opprettholde den villrein faglige møtearenaen og det viktige arbeidet med avbøtende tiltak i villrein fjella fremover.

I GPS-merkeprosjektet i Setesdal-Austhei og Brattefjell-Vindeggen ble det vinteren 2021 merket 2 nye simler i Brattefjell-Vindeggen etter at 3 av totalt 4 sendere var gått ut av drift som følge av teknisk feil og felling i jakta. Setesdal-Austhei inngår også i tiltaksplanområdet med Setesdal-Ryfylke og får en egen faggruppe for å vurdere lokale problemstillinger fremover. Brattefjell-Vindeggen har vært igjennom kartleggingsarbeidet frem mot klassifisering som skal skje i løpet av 2023. Resultatet av dette, sammen med forslag til tiltak i Setesdal-Austhei, vil være sentralt å se på samlet når man går inn i analyse- og rapporteringsfasen av GPS-merkeprosjektet noe frem i tid. Både PhD- og masterarbeidene fra USN som ser på beitepreferanser i skogområder vil bli publisert i løpet av 2023.

Kartframstillinger

I tillegg til er rekke kartprosjekt i forbindelse med kvalitetsnormarbeidet, har vi i likhet med foregående år laget villreinrelevante kart på forespørsel fra forvaltninga. Eksempler på kart som er utarbeidet er oversikt over villreinens arealbruk i to prosjektområder i Rondane (Norman-prosjektet) og temakart i forbindelse med oppstart av naturmangfoldsplaner.

Tidvis får vi også henvendelser fra publikum, som har behov for enkle kartframstillinger/figurer til ulikt bruk (bokprosjekter m.m.). Norsk villreinsenter har også flere ansatte som er ivrige fotografer, og vi leverer titt og ofte bilder til vederlagsfri bruk (til ikke-kommersielle aktører).

7 MÅLOMRÅDE 4: VERDISKAPING

Norsk villreinsenter arbeider med verdiskaping blant annet gjennom å etablere attraksjoner som bidrar til å trekke folk til oss, som vi igjen kan formidle vårt budskap om å ta vare på villreinen til. Vi deltar også direkte i flere pågående verdiskapingsprosjekter.

7.1 Besøkscenter villrein

I tillegg til å være et fagsenter, er de publikumsretta attraksjonene/utstillingene ved Norsk villreinsenter Nord autorisert som Besøkscenter villrein under Miljødirektoratets merkevare.

Besøkscenter villrein består av ei utendørs utstilling med uteområde ved kontorbygget, samt utkikkspunktet viewpoint SNØHETTA. Her gir vi våre besøkende et innblikk i vår felles historie med villreinen, utviklingen i fjellet og de utfordringer for villreinen som denne utviklingen har ført med seg. Vi ønsker å gi mye kunnskap, men også å utfordre våre besøkende til selv å reflektere om aktuelle løsninger for villreinens utfordringer. Målet med Besøkscenter villrein er å skape holdninger, bevissthet og verdier hos de besøkende som gjør at de får et forhold til dyret villrein som igjen gjør at de vil ta vare på villreinen og dens leveområder. Direkte naturveiledning er vårt kanskje viktigste grep for å nå dette målet.

Foto: Norsk villreinsenter

Våre to fast ansatte naturveiledere tar seg i hovedsak av naturveiledning til skoleklasser og andre grupper gjennom året. Med utgangspunkt i Besøkscenter villrein har vi de siste årene hatt tre naturveiledere/sommervikarer som har tatt seg av drift av besøkscenteret og naturveiledning i sommersesongen. I 2022 kom våre sommervikarer i kontakt med rundt 4800 mennesker som fikk naturveiledning.

I 2022 var Besøkscenter villrein åpent fra 15. juni til 17. oktober. På dagtid var det hele sesongen minst én naturveileder til stede for å gi veiledning til de besøkende. viewpoint SNØHETTA var bemanna hver dag i høysesongen i 2022. Utstillinga ved kontorbygget var

stort sett var bemanna onsdag til søndag, da hadde vi tilbud om gratis bueskyting og guida tur i besøkssenteret.

Sommervikarene leverte aktiv naturveiledning for både enkeltpersoner og grupper i tillegg til å være tilgjengelige for å svare på spørsmål folk måtte ha. Den menneskelige formidlingen er høyt verdsatt av våre besøkende. Barn og voksne får svar på sine spørsmål, og de kan ofte se moskus, og av og til villrein. Siden åpningen i 2011 har ferdselen opp til viewpoint SNØHETTA blitt registrert, og i 2022 hadde vi til sammen rundt 30.000 besøkende igjennom sesongen.

Besøkssenter villrein er under stadig utvikling. Uteområdet stod klart allerede i 2015, mens de første delene av utstillinga kom på plass i 2019. I 2022 ble Flytårnet åpnet. Flytårnet som nå er en del av utstillinga, var en gang observasjonstårn i Hjerkinnskytefelt. I dag fungerer det som et lite informasjonssenter som skal fortelle historien til Hjerkinnskytefelt og om det store naturrestaureringsarbeidet som ble utført etter at skytefeltet ble lagt ned i 2006.

7.2 Villreinfjellet som verdiskaper

Miljødirektoratets program "Villreinfjellet som verdiskaper" har som formål å stimulere til bred verdiskaping knyttet til de ti nasjonale villreinområdene, særlig innrettet mot ulike deler av reiselivet. Programmet skal bidra til en god gjennomføring av de regionale planene for nasjonale villreinområder, og til å utvikle og spre kunnskap om villreinen og villreinfjellet til ulike målgrupper.

I tillegg til å ha en overordnet rolle som rådgiver og praktisk tilrettelegger er begge driftsenhetene direkte involvert i flere av prosjektene, både i styringsgrupper og arbeidsgrupper (for eksempel "Villreinarven", "Rein på menyen", "Villrein og istid" m.fl.) og som ansvarlig gjennomfører (for eksempel "Villreinkunnskap til barn og unge i Nordfjella")

7.3 Steinbua, Oldemorstien og servicebygget

Steinbua med tilhørende servicebygg ble benyttet i naturveiledningsøyemed flere ganger i 2022. Både som en del av aktiviteten til landslinja, men også for grupper utenfra.

Oldemorstien står åpen og er til fri benyttelse. Det er vanskelig å si noe om bruken, men den er et populært turmål i barmarksesongen. Norsk villreinsenter benyttet seg av stien i forbindelse med ulike møter/arrangement i 2022. Hardangervidda nasjonalparksenter benytter også stien til naturveiledning.

8 MÅLOMRÅDE 5: ORGANISASJON OG ØKONOMI

Arbeidsmiljøet ved Norsk villreinsenter er fortsatt godt, preget av trivsel, arbeidsglede og høy produktivitet. Dette er godt forvaltet gjennom 2022 og fokuset på å utnytte synergier mellom driftsenhetene er videreført. Det er likevel verdt å bemerke at arbeidspresset oppleves å være stadig høyere grunnet flere arbeidsoppgaver, og ledelsen kjenner i større grad på utfordringene mellom å balansere forholdet mellom oppgaver og tilgjengelige arbeidsressurser.

8.1 Personale

Stiftelsen Norsk villreinsenter hadde i 2022 tretten faste medarbeidere. Av disse er to personer ansatt i 50 % stilling, en i 80 % stilling, og resten i 100 % stilling. I 2022 ble funksjonen/stillingen som innholdsprodusent og nettredaktør økt til 100% og gjort fast. Stillingen er likt delt mellom driftsenhetene, men er fysisk plassert på Skinnarbu. Daglig ledelse er delt mellom Raymond Sørensen på Norsk villreinsenter Nord og Peter C. A. Köller på Norsk villreinsenter Sør. Raymond Sørensen gikk over i annen stilling ved utgangen av året.

Ved årsslutt var det ansatt 7 kvinner og 6 menn ved stiftelsen.

Det er gjennomført medarbeidersamtaler og lønnsamtaler med ansatte ved stiftelsen. Det er generelt lagt stor vekt på kommunikasjon og trivsel.

Etter oppstart i 2021, har et partssammensatt utvalg i 2022 sett på lønsplassering for ansatte ved stiftelsen. Målet var å finne lønnsnivå som virket rett sett opp mot kolleger og andre sammenliknbare virksomheter. Dette resulterte i endra lønsplassering for de fleste, med effekt fra 1. mai i 2022. I tillegg er det ilt. året gjennomført ordinære lønnsforhandlinger.

8.2 Økonomi

Stiftelsen hadde i 2022 et underskudd på kr 708 000,-. Egenkapitalen ved utgangen av året var på kr 18 961 000,-. Stiftelsen har ikke langsiktig gjeld. Økonomien vurderes som god, og forutsetninger for fortsatt drift anses å være til stede.

Driftsinntektene utgjorde til sammen kr 15 118 000,-. Den største posten var på kr 8 979 000,- i årlig driftstilskudd fra Miljødirektoratet.

8.3 Helse, miljø og sikkerhet

Stiftelsen regnes ikke å ha negativ innvirkning på det ytre miljø. Arbeidsmiljøet er godt, og det har ikke vært skader, ulykker eller spesielt høyt sykefravær i virksomheten. Stiftelsen Norsk villreinsenter har hatt en operativ og revidert HMS-plan siden 2009.

9 PERSPEKTIVENE FRAMOVER

Etter styrets oppfatning har 2022 vært et godt år for Stiftelsen Norsk villreinsenter. Aktiviteten har vært svært høy. Staben består av dyktige og godt motiverte medarbeidere. Man drar stor nytte av det felles større fagmiljøet som er etablert ved begge driftsenhetene og den økte kontakten og samarbeidet man har fått til i løpet av de siste årene. Naturveiledning/formidling, kurs/foredrag, kontaktskapende virksomhet, informasjon gjennom nettside og sosiale medier, og arbeid med dokumentasjon i villreinområdene har også i 2022 blitt utviklet videre.

Dette er et godt grunnlag for videre drift og framtidig utvikling!